

In 2008 presenteerde het toenmalige NIVRA een fictief jaarverslag 2020 van een al even fictief accountantskantoor: ZILCH. Na lezen pas weer openen in 2020, was de oproep daarbij. Wat kwam er uit van de voorspellingen?

TEKST ARNOUW VAN KEMPEN BEELD MARJA BROUWER, VRHL

ZILCH, twaalf jaar later

Aan het begin van het huidige millennium werd het accountantsberoep in Nederland opgeschikt door een reeks internationale en vooral nationale *audit failures*, die het beroep op haar grondvesten deden schudden. Het ooit roemrijke kantoor Arthur Andersen viel als een kaartenhuis om. In Nederland was de verslaggevingsfraude bij Ahold een enorme klap in het gezicht van aandeelhouders en het maatschappelijk verkeer. Wetgevers over de hele wereld grepen in. Nederland deed dat via de Wet toezicht accountantsorganisaties (Wta). De Autoriteit Financiële Markten (AFM) werd toezichthouder op een beroep dat al een eeuw gewend was aan zelfregulering. Het was een beroep van notabelen, veelal mannen en een enkele vrouw, in pak, de stropdas was nog de absolute norm. Het was vooral een beroep van zelfgenoegzaamheid en navelstaren. Waar niet de vraag werd gesteld “wat vragen onze stakeholders van ons?” maar “hoe leggen we de stakeholders nog eens uit dat ze het verkeerde vragen, waardoor er een verwachtingskloof is?”.

Het is in deze context dat de nieuwe wereld voor accountants ontstond, waarin extern toezicht een vanzelfsprekendheid werd. Maar ook waarin op het beroep bleef worden gehamerd. Na de boekhoudschandalen kwamen de enorme reddingsoperaties in de financiële crisis, die de belastingbetaler onvoorstelbaar veel kostten. Natuurlijk werd daarbij ook naar accountants gekeken. Commissie na commissie werd gevormd, door beroepsorganisatie en wetgever, en keer op keer werden nieuwe maatregelen bedacht, nieuwe verwijten geuit en bekende stokpaardjes bereden.

Je zou je kunnen afvragen: waarom heeft het beroep nooit eens de tijd genomen om na te denken over de toekomst, over ontwikkelingen die het beroep zouden gaan bepalen? Waarom heeft het beroep, de beroepsorganisatie geen analyse van een mogelijke toekomst gemaakt, zodat op te verwachten ontwikkelingen kon worden ingespeeld?

Toekomstbeeld

Die vraag zou vooral getuigen van een slecht geheugen. In 2008 kreeg Nart Wielaard, in het kader van een groter project van het toenmalige NIVRA, de opdracht om op basis van een reeks interviews met kantoordirecteuren en andere prominenten uit het beroep een toekomstbeeld te schetsen. Hij deed dit in de vorm van het jaarverslag 2020 van ZILCH, het grootste accountantskantoor in 2020. Wie bij de bijeenkomst waar dit werd gepresenteerd aanwezig was, ontving een papieren editie, in een metalen kaft met een sticker met daarop de tekst ‘Pas weer openen in 2020!’. U begrijpt, het is nu twaalf jaar later en ik heb mijn exemplaar geopend.

Het is aardig om te zien hoe veel er kan gebeuren in toch “maar” twaalf jaar. Alle 63 pagina’s bespreken is veel te veel, maar het geheel is zo vlot leesbaar dat ik genoeg durf te nemen met een kleine bloemlezing. U zult zelf graag het hele verslag lezen, glimlachen over sommige gedachtes, u verwonderen over de correctheid van andere ideeën. Ik beloof u in ieder geval een bijzonder prettig leesbaar verhaal.

Om niet om te komen in details heb ik een top drie van totale misrekeningen en een top drie van opmerkelijk goede voorspellingen gemaakt. Bedenk overigens: dit zijn voorspellingen en misrekeningen van veertien zwaar-gewichten en kenners uit 2008.

Misrekeningen

1. Ten onder aan megaclaims

Op de eerste plaats zou ik toch wel de voorspelling willen zetten dat de big four in 2015 aan een megaclaim ten onder gaan en alleen kunnen voortbestaan door ingrijpen van de SEC. Dit ingrijpen zou vervolgens leiden tot een inperking

Your future hasn't been written yet. No one has. Your future is whatever you make it. So make it a good one.

(Doc Brown)

NIVRA-voorzitter Jan Helderman en Mazars-partner Jos van Huut bij de presentatie van Zilch. Het fictieve jaarverslag werd aangeboden in een 'tijdcapsule'.

ZILCH JAARVERSLAG 2020

In 2008 presenteerde het NIVRA een fictief jaarverslag over 2020 van de fictieve internationale accountantsorganisatie ZILCH Compliance & Assurance Worldwide. ZILCH (Engelse spreektaal voor 'niets') vierde in dat jaarverslag 2020 haar tienjarig bestaan, na een "stormachtige groei" te hebben doorgemaakt. Uitgangspunten van de organisatie: Volledige automatisering van alle processen voor verantwoording en assurance. Een *truly global* organisatie, waarin wereldregio's naadloos samenwerken, van elkaar leren en investeren in innovatie. En een model waarin professionals die zich aansluiten bij het ZILCH Platform ruimte krijgen voor eigen ondernemerschap. Leuk feitje: de naam van de Chinese ceo van ZILCH is een anagram van auteur Nart Wielaard. De pdf van het fictieve jaarverslag is te vinden op Accountant.nl.

Het is aardig om te zien hoe veel er kan gebeuren in toch 'maar' twaalf jaar.

van de aansprakelijkheid voor *audit firms*, waardoor die markt beter toegankelijk wordt voor kleinere kantoren. Van een dergelijke megaclaim is nooit sprake geweest en van beperking van de aansprakelijkheid evenmin. Maar ook al is de voorspelling bepaald niet uitgekomen, er zit wel een interessante gedachte achter. AFM, MCA, CTA en nu ook de minister van Financiën denken wel degelijk na over de structurering van de markt, om zo tot meer toetreders en meer kwaliteit te komen. De gedachte dat de markt positief kan worden geherstructureerd door de aansprakelijkheid in te perken is daarbij niet in beeld, maar het is wel degelijk een realistisch idee. Het is ook politiek volstrekt contra-intuïtief: falende kantoren belonen met een bescherming tegen aan-

sprakelijkheid. Maar het door ZILCH beschreven effect van toetreding door nieuwe partijen is wel degelijk denkbaar.

2. De eeuwige belofte van XBRL en Continuous Assurance

Je hebt van die begrippen die al heel lang bestaan, waar al heel lang dure congressen mee worden gevuld en waar al heel lang opmerkelijk weinig van terecht komt. In 2020 zou je *blockchain*, *machine learning* en *big data* kunnen noemen. Termen die kwamen en alweer gingen. De belofte van *realtime* financiële informatievoorziening door XBRL zit in diezelfde hoek. Maar de meest prominente is toch wel *Continuous Assurance*. Zelf hoorde ik het begrip voor het eerst in 1993 en toen gonsde het kennelijk al een tijdje rond. In 2008 was het mooi voor een toekomstvoorspelling over 2020. En in 2020 is het nog steeds niet veel meer dan een mooie term.

3. De Chinezen komen!

In het jaarverslag van ZILCH klinkt een in 2008 vaker gehoord verhaal door. China is bezig met een opmars als economische grootmacht en dat zal op den duur ook

Het door ZILCH beschreven effect van toetreding door nieuwe partijen is wel degelijk denkbaar.

betekenen dat naast de Angelsaksische big four een of meer grote Chinese audit firms zullen verschijnen. Bij ZILCH heet dat kantoor Kazudoï.

Ondanks uitstekende hulp van Google heb ik niet kunnen ontdekken of de naam Kazudoï wellicht een grapje of een verwijzing bevat die voor Chinees-sprekers te begrijpen is. Feit is in ieder geval dat de hegemonie van de Angelsaksische auditwereld niet doorbroken is vanuit China. Sterker nog, de handelsoorlog tussen de VS en China lijkt de acceptatie van China als meer dan een productie-powerhouse in de wereld verder afgeremd te hebben. En dan hebben we het nog niet eens over corona.

Goede voorspellingen

1. De opkomst van de zzp-accountant.

Het bedrijfsmodel van ZILCH draait volledig rond zzp'ers en/of 'aangesloten kantoren'. Naar buiten toe één organisatie, maar achter de voorgevel allemaal kleine aanbieders.

Het beschreven model doet sterk denken aan de huidige big four. Allemaal hetzelfde logo op de gevel, maar in de praktijk weten we allemaal dat KPMG Nederland en KPMG Uruguay behoorlijk verschillen. Het model van ZILCH gaat echter veel verder en voorspelt een trend die we hebben gezien in de praktijk. Ook al presenteert een kantoor zich als één organisatie, de binding tussen kantoor, partners en medewerkers is veel losser geworden, door een sterk gegroeide flexibele schil. In 2020 is het volstrekt normaal om als zzp'er-accountant je diensten aan een kantoor ter beschikking te stellen.

2. Doorzetten van de niet-fysieke verbinding

ZILCH hanteert hologram-technologie voor de communicatie tussen al haar *members*. Alles op het Android-platform. Oké, niet Android, maar iOS is de dominante partij. En hologrammen zijn technisch toch wat ingewikkelder dan in 2008 bedacht. Maar we zien wel dat de webcam en een

Het hele jaarverslag van ZILCH ademt een focus op milieu, verkleinen van de footprint, duurzaamheid.

groot beeldscherm normaal zijn geworden in de spreekkamers van heel veel accountants. En sinds de coronacrisis blijkt zelfs dat we met ons allen prima vanuit thuis kunnen televergaderen.

3. Duurzaamheid

Het hele jaarverslag van ZILCH ademt een focus op milieu, verkleinen van de *footprint*, duurzaamheid. Zowel in het bewustzijn van de organisatie zelf, als in specifieke dienstverlening.

Hoewel de echte doorbraak in accountantsland er nog niet is, mag toch wel worden vastgesteld dat deze gaande is. Van de verduurzaming van kantoorgebouwen en wagenparken tot de specifieke dienstverlening aan klanten: 'groen' is niet meer iets voor geitenwollensokken, maar past prima bij het driedelig grijs met stropdas. Al is die stropdas ook een beetje de weg van de dodo aan het gaan.

Easter egg van de auteur

Persoonlijk moest ik wel lachen om een klein detail. Alle namen van de leden van de *board* en van het *supervisory committee* van ZILCH zijn fictief, als ik goed heb gezocht. Op één uitzondering na: Larry Page, oprichter van Google, is toezichthouder van ZILCH.

Ik weet het niet zeker, maar ik denk dat hierin niet de geïnterviewden zichtbaar zijn, maar auteur Nart Wielaard zelf, die in het verleden interessante observaties deed over de democratisering van de auditfunctie en de overbodigheid van de beroepsauditor, in een wereld van oneindige informatiebeschikbaarheid en een goede zoekmachine. ←